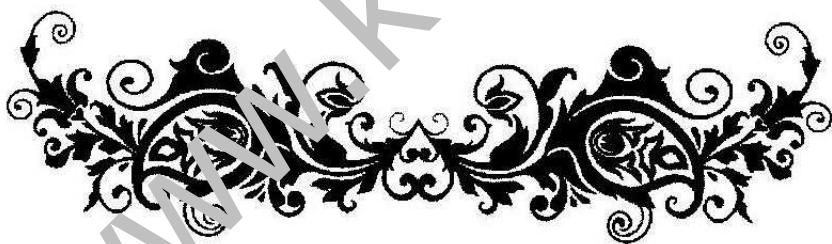

طراح فضای خلاقانه کودکان

سید مهتر ارشادی
کارشناس ارشد معماری

سرشناسه	:	ارشادی، سیدسپهر، ۱۳۷۱
عنوان و نام پدیدآور	:	طراحی فضای خلاقانه کودکان/ ارشادی، سیدسپهر
مشخصات نشر	:	تهران: آذرین مهر، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	:	۱۸۸ ص.؛ وزیری
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۶۲۱۷-۴۷-۰
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
موضوع	:	معماری
رده بندی کنگره	:	۸۲۴۳۶ PIR / الف ۹۵۴۳۷۵ ۱۳۹۷
رده بندی دیویی	:	۱/۶۱۳۶۸
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۵۱۳۵۶۸۶

طراحی فضای خلاقانه کودکان

تألیف: سید سپهر ارشادی

ناشر: آذرین مهر

ناظر فنی: حاج آقا سید علی مفاخری

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۱۷-۴۷-۰

ویراستار: واحد مهندسی

طراح جلد: اسماعیل صمیمی پور - فاطمه علیزاده

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۷

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

تیراژ: ۳۰۰ جلد

تهران: خیابان انقلاب، خیابان وحید نظری بین فخر رازی و دانشگاه پلاک ۶۵ طبقه اول واحد ۴ - انتشارات آذرین مهر

۰۲۱-۶۶۹۶۲۰۵۱

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۷
فصل اول کلیات.....	۱۹
۱-۱ مقدمه.....	۲۰
۲-۱ اهداف بررسی.....	۲۳
۳-۱ سابقه توجه به طراحی فضا بر خلاقیت.....	۲۴
۴-۱ روش شناسی.....	۳۱
فصل دوم ادبیات و مبانی نظری خلاقیت، نقاشی و آموزش پیش دبستانی.....	۳۳
۱-۲ مقدمه.....	۳۴
۲-۲ نظریه‌های خلاقیت.....	۳۴
۳-۲ محدودیت‌های مربوط به خلاقیت.....	۳۸
۲-۳-۲ موانع و محدودیت‌های خانواده در رشد خلاقیت.....	۳۹
۴-۲ علائم و نشانه‌های افراد خلاق:.....	۴۰
۵-۲ خلاقیت.....	۴۱
۱-۵-۲ تعریف خلاقیت.....	۴۱
۲-۵-۲ ویژگی‌های شخصیتی افراد خلاق.....	۴۷
۳-۵-۲ تحول خلاقیت.....	۴۹
۴-۵-۲ آموزش خلاقیت.....	۵۱
۱-۴-۵-۲ فضای آموزشی و پژوهشی.....	۵۶
۵-۵-۲ خلاقیت و نوآوری.....	۵۶
۶-۵-۲ فرآیند خلاقیت.....	۵۸
۶-۲ تاریخچه موضوع.....	۶۰

- ۱-۶-۲ نگاهی به تاریخچه آموزش پیش دبستانی..... ۶۰
- ۲-۶-۲ تاریخچه فضای خلاق کودک در انگلستان..... ۶۱
- ۳-۶-۲ تاریخچه فضای خلاق کودک در آلمان..... ۶۲
- ۴-۶-۲ تاریخچه فضای خلاق کودک در ایران..... ۶۲
- ۷-۲ گروه‌های مختلف استفاده کننده از مهد کودک..... ۶۳
- ۸-۲ فعالیت‌های کودک در سنین پیش از دبستان- خواسته و نیازها..... ۶۳
- ۱-۸-۲ االیت‌ها و بازی‌های آموزشی گروه سنی نوپا..... ۶۴
- ۲-۸-۲ االیت‌ها و بازی‌های آموزشی گروه سنی نوباوه..... ۶۴
- ۹-۲ روانشناسی رشد کودک^۱..... ۶۵
- ۱-۹-۲ روانشناسی رشد کودکان زیر ۶ سال..... ۶۵
- ۲-۹-۲ رشد اجتماعی کودک..... ۶۶
- ۳-۹-۲ رشد ذهنی و شناختی کودک از نظر بیاژه..... ۶۷
- ۴-۹-۲ مراحل رشد کودک در دوره پیش از ورود به دبستان..... ۶۸
- ۱۰-۲ کودک و بازی^۱..... ۶۸
- ۱۱-۲ نقش بازی در رشد و پرورش کودک..... ۶۹
- ۱۲-۲ اهمیت بازی..... ۷۰
- ۱۳-۲ نکات ضروری در طراحی وسایل بازی..... ۷۱
- ۱۴-۲ نقاشی کودکان..... ۷۲
- ۱-۱۴-۲ کودک و نقاشی..... ۷۲
- ۱۵-۲ کودک و فضا..... ۷۵
- ۱-۱۵-۲ کودک و معماری..... ۷۵
- ۱-۱-۱۵-۲ چگونه می‌توان فضائی مناسب برای کودکان طراحی کرد..... ۷۶
- ۲-۱-۱۵-۲ خصوصیات فضای مناسب برای کودکان..... ۷۷

۷۸.....	۲-۱۵-۲ دریافت حسی و هوشی فضای معماری
۸۱.....	۲-۱۵-۳ کودک و فرم
۸۱.....	۲-۱۵-۴ کودک و عناصر طبیعی
۸۱.....	۲-۱۵-۵ نمادها و نشانه‌ها
۸۲.....	۲-۱۵-۶ کودک و احساس
۸۲.....	۲-۱۵-۷ نور و رنگ
۸۳.....	۲-۱۵-۸ ابعاد و اندازه‌ها
۸۴.....	۲-۱۵-۹ کودک و صدا
۸۴.....	۲-۱۶-۱۶ درک و توجه کودک به قصه
۸۵.....	۲-۱۷ نتیجه گیری
۸۷.....	فصل سوم تجزیه و تحلیل داده‌ها
۸۸.....	۳-۱ بررسی نمونه‌های موجود
۸۸.....	۳-۱-۱ نمونه‌های داخلی
۸۸.....	خانه کودک اردیبهشت
۸۹.....	کارگاه خلاقیت
۹۳.....	مهدکودک ذهن روشن
۹۴.....	باغبانی (آشنا شدن کودکان با گل و گیاه)
۹۶.....	مهد کودک قصه من
۹۶.....	معماری مهدکودک
۹۹.....	مبلمان کلاس‌ها
۱۰۴.....	۳-۱-۲ نمونه‌های خارجی
۱۰۴.....	مهد کودک بارباپایا (ویگنورا، مودنا، ایتالیا)
۱۰۶.....	نحوه قرارگیری بنا و پوشش گیاهی

۹۰	مهد کودک ۸ کلاسه (بلس-روبیو، آلمریای اسپانیا)
۱۵۰	مهد کودک سبرا (ونسیلد، کولدینگ دانمارک)
۲۰۰	مهد کودک کرلینگ (کرلینگ اتریش، کلاستربرگ)
۲۴۰	مهد کودک ترنتن (وال پاستریا، تیروول جنوبی، ایتالیا)
۳۳۰	مهد کودکی در شیکاگو
۳۵۰	۲-۳ نتیجه گیری
۳۷۰	۳-۳ اسانداردها و ضوابط طراحی معماری مهد کودک ۱
۳۷۰	۳-۳-۱ ضوابط طراحی فضاهای داخلی
۳۷۰	۳-۳-۱-۱ قدمتهای اصلی
۳۷۰	۳-۳-۱-۲ الزامات ایمنی
۳۸۰	۳-۳-۲ بخش اداری
۳۸۰	۳-۳-۱-۲ فضای انتظار
۳۸۰	۳-۳-۲-۲ فضای دفاتر شامل بخشهای مختلف به شرح زیر است:
۳۹۰	۳-۳-۳ بخش کودکان
۳۹۰	۳-۳-۳-۱ بخش نوپا
۴۰۰	۳-۳-۳-۲ بخش نوباوه
۴۲۰	۳-۳-۴ فضاهای مشترک
۴۲۰	۳-۳-۴-۱ سالن چند منظوره
۴۲۰	۳-۳-۴-۲ راه پله
۴۳۰	۳-۳-۵ فضاهای تاسیساتی و خدماتی
۴۳۰	۳-۳-۵-۱ آشپزخانه
۴۳۰	۳-۳-۵-۲ انبار
۴۴۰	۳-۳-۵-۳ موتورخانه

- ۱۴۴..... ۶-۳-۳ زمین بازی
- ۱۴۵..... ۷-۳-۳ وسایل بازی
- ۱۴۵..... ۱-۷-۳-۳ چرخ و فلک
- ۱۴۶..... ۲-۷-۳-۳ سرسره
- ۱۴۶..... ۳-۷-۳-۳ تاب
- ۱۴۶..... ۴-۷-۳-۳ بالا رونده
- ۱۴۶..... ۸-۳-۳ توصیه
- ۱۴۶..... ۹-۳-۳ ضوابط مناسب سازی ساختمان‌های موجود
- ۱۴۶..... ۱-۹-۳-۳ ضوابط مناسب سازی فضاهای داخلی
- ۱۴۷..... ۱۰-۳-۳ ضوابط مناسب سازی فضای باز و محوطه
- ۱۴۷..... ۵-۳ مطالعات اقلیمی
- ۱۴۷..... ۱-۵-۳ مشخصات جغرافیایی شهر تهران
- ۱۴۷..... ۲-۵-۳ موقعیت طبیعی جغرافیایی سایت
- ۱۴۸..... ۳-۵-۳ ویژگی‌های اقلیمی
- ۱۴۹..... ۱-۳-۵-۳ درجه حرارت
- ۱۴۹..... ۲-۳-۵-۳ رطوبت نسبی
- ۱۴۹..... ۳-۳-۵-۳ میزان بارندگی و تعداد روزهای بارانی
- ۱۵۰..... ۴-۳-۵-۳ روزهای یخبندان
- ۱۵۰..... ۵-۳-۵-۳ روزهای برفی
- ۱۵۰..... ۶-۳-۵-۳ باد
- ۱۵۱..... ۷-۳-۵-۳ تابش آفتاب
- ۱۵۲..... ۶-۳ سایت
- ۱۵۲..... ۱-۶-۳ نگاهی به ضوابط محیطی برای مکان مهدکودک

۴	۲-۶-۳ تجزیه و تحلیل سایت
۴	۱-۲-۶-۳ تراکم ساخت و ساز و بافت فیزیکی محله
۵	۲-۲-۶-۳ تردد وسایل نقلیه
۵	۳-۲-۶-۳ کاربری‌های همجوار و همسایگی
۶	۴-۲-۶-۳ دسترسی‌ها
۷	۵-۲-۶-۳ بررسی ورودی‌ها و موقعیت آن در سایت
۸	۶-۱-۶-۳ آلودگی صوتی
۹	۱-۲-۶-۳ شرایط اقلیمی و سایت
۱۰	۷-۳ نتیجه‌گیری
۱۱	فصل چهارم روند طراحی
۱۲	۱-۴ مقدمه
۱۲	۱-۱-۴ تدوین کلید واژه‌ها و طراحی
۱۲	۲-۴ برنامه فیزیکی
۱۲	۱-۲-۴ ضوابط مناسب سازی فضای باز و محوطه
۱۹	۳-۴ روند طراحی
۱۹	۱-۳-۴ فضای باز
۲۰	۲-۳-۴ فضاهای بسته
۲۰	۱-۲-۳-۴ کلاس‌های مهدکودک
۲۱	۲-۲-۳-۴ کلاس‌های آموزشی
۲۳	۳-۲-۳-۴ کلاس‌های پژوهشی
۲۳	۴-۲-۳-۴ کلاس‌های کارگاهی
۲۳	۵-۲-۳-۴ آمفی تئاتر
۲۳	۶-۲-۳-۴ اداری

- ۱۷۵..... ۳-۳-۴ فضاهای نیمه باز
- ۱۷۵..... ۴-۳-۴ تاسیسات
- ۱۷۶..... ۵-۳-۴ سازه
- ۱۷۶..... ۱-۵-۳-۴ سیستم اسکلت بتنی
- ۱۷۷..... ۲-۵-۳-۴ ایمنی کلی شیشه‌ها
- ۱۷۷..... ۳-۵-۳-۴ نیازهای ایمنی
- ۱۷۸..... ۴-۴ دیاگرام‌های روند طراحی
- ۱۸۳..... فهرست منابع و مآخذ

پیشگفتار

دنایای امروز به دلیل گسترش رویدادهای علمی و تکنولوژیکی و نفوذ عمیق آنها در همه سطوح زندگی، عصر ارتباط و اطلاع رسانی نامیده می‌شود. به گونه‌ای که گسترش این امر، در زمینه‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی، به مقدار قابل ملاحظه‌ای مشاهده می‌شود. آموزش و پرورش به عنوان یکی از پایه‌ای‌ترین مفاهیم در تشکیل توسعه ساختار یک جامعه به شدت تحت تاثیر این گسترش قرار گرفته است. شکوفایی خلاقیت و نوآوری از مباحث مهم و با اهمیت دنیای امروز است که می‌توان پیشرفت و توسعه کشورها را به این عامل وابسته دانست. در دنیای امروز رقابت، خلاقیت و نوآوری می‌تواند عامل برد باشد، بنابراین باید کوشش کرد که در جهت پرورش و شکوفا کردن خلاقیت ذهنی کودکان و نوجوانان کشورمان گام برداریم و به عواملی که در این راستا موثر هستند توجه کنیم و مبنای آموزش و پرورش خلاقیت را در سطح جامعه ترویج دهیم. از آنجا که تنوع خلاقیت در دوران کودکی در تمام مدت عمر شخص موثر است باید آنرا بسیار مهم دانست. گاردنر معتقد است که تصور و تخیلی که در اوایل دوران کودکی شکل می‌گیرد، بنای خلاقیت در دوران بلوغ است. آموزش و پرورش صحیح کودک به معنای فراهم آوردن مقدمات لازم برای به فعلیت رساندن قوای او است و باید به رشد احساسی، فیزیکی و عقلانی او کمک کرده تا با مشکلات و درگیری‌های زندگی به راحتی برخورد کند و برای آنها راه حل پیدا کند.

بسیاری از پژوهش‌های حوزه کودک به وجه اکتسابی رشد و یادگیری می‌پردازد. فلسفه‌های متنوع آموزشی نظیر تجربه گرایی، طبیعت گرایی، رفتار گرایی و ... نتیجه همین پژوهش‌ها است. دیدگاه‌های نوین از جمله آموزش خلاق، یادگیری بازی محور و یادگیری فرآیندی را مبتنی بر خلاقیت و ابتکار کودک می‌داند که تحت تاثیر محیط فیزیکی و اجتماعی شکل می‌گیرد. در پی طراحی این شیوه‌های یادگیری، خلق

فضاهایی برای میزبانی آنها ضروری به نظر می‌رسد. بحث فضاهای عمومی دوستانه کودک و پیش از آن جنبش ساخت زمین‌های باز از یک طرف، توسعه مدارس باز مدارس چند هسته‌ای، مدارس اجتماعی از طرف دیگر و خلق موزه‌ها، فرهنگسراها پارک‌های اختصاصی کودکان همه پاسخی به این ضرورت است. پژوهش‌ها نشان می‌دهند در دوران کودکی قابلیت‌ها و خلاقیت کودکان پایه گذاری می‌شود و به‌تدریج زمان پیشرفت برای خلاقیت و تخیل در فاصله سنی ۲ تا ۱۰ سال روی می‌دهد. کودکان طی این سالها از محیط تاثیر بیشتری می‌گیرد و در مورد محیط خود به طور طبیعی کجکاو هستند (عظمتی، ۱۳۸۷).

www.ketab.ir